

ΔΙΚ30ΜΑ ΠΡΟΣΒ45ΗΣ ΣΤ1 ΔΗΜΟ51Α ΠΛ1ΡΟΦΟΡ14

ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΟΥ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ

Φορέας Υλοποίησης:

Με τη συγχρηματοδότηση:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ – ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ	03–04
2. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ:	09–21
A. ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	10–11
• Άρθρα 5 ^A και 10 παρ. 3 του Συντάγματος	
• Νομοθετικές διατάξεις και εφαρμοστικοί νόμοι	
B. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	12–13
• Κατακερματισμένη νομοθεσία	
• Ασάφεια στους περιορισμούς και ερμηνείες	
• Έλλειψη σαφών διαδικασιών	
Γ. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	14–21
• Δημιουργία ενιαίου νομοθετικού κειμένου	
• Ρητοί και σαφείς ορισμοί των εννοιών	
• Γενική και άνευ όρων πρόσβαση στις πληροφορίες και τα έγγραφα δημοσίων αρχών	
• Εξαιρέσεις: Υποχρέωση στάθμισης αντιτιθέμενων συμφερόντων	
• Αρχή της μερικής πρόσβασης	
• Δικαίωμα επιλογής τρόπου χορήγησης και μορφής εγγράφου	
• Δωρεάν άσκηση του δικαιώματος	
• Σύσταση Κεντρικής Αρχής για εποπτεία και έλεγχο	
• Ορισμός αρμοδίων υπαλλήλων	
• Καθήκον παροχής βοήθειας και υποστήριξης	
• Κυρώσεις και ειδική χρηματική ικανοποίηση	
• Στατιστικά στοιχεία και δημόσια λογοδοσία	
• Κύρωση της Σύμβασης του Tromsø	
3. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ	22–23

ΣΥΝΟΨΗ

Το έγγραφο που ακολουθεί αποτελεί ένα πλαίσιο πολιτικής που προτείνει συστάσεις για την αναμόρφωση του νομικού πλαισίου που διέπει το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία. Η θεμελιώδης σημασία αυτού του δικαιώματος έγκειται στη σύνδεσή του με τις αρχές της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της χρηστής διοίκησης, ενώ παράλληλα προωθεί τη δημοκρατική συμμετοχή και την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων.

Παρά τη κομβική θέση που έχει το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία στο πλαίσιο μιας σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας πρόκειται, δυστυχώς, για ένα δικαίωμα παραμελημένο και παρεξηγημένο στη χώρα μας. Το υπάρχον νομικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται από πολυπλοκότητα και ασάφεια, κάτι που εμποδίζει τους πολίτες από το να ασκούν αποτελεσματικά το δικαίωμά τους και «δίνει τη δυνατότητα» στις δημόσιες αρχές να αμελούν την ουσιαστική εφαρμογή του.

Το Vouliwatch είναι ο πρώτος οργανισμός στην Ελλάδα που ανέδειξε και ενεργοποίησε το κρίσιμο

δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία μέσα από μια σειρά πολυετών εκστρατειών και παρεμβάσεων, με σκοπό την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, την καταπολέμηση της κακοδιαχείρισης και την προώθηση της διαφάνειας και της δημοκρατικής λογοδοσίας στην Ελλάδα.

Ενόψει των ανωτέρω, αναλάβαμε την πρωτοβουλία να αναπτύξουμε καμπάνια διάχυσης της σημασίας του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία και δημιουργήσαμε μια ισχυρή συμμαχία με μέλη της Κοινωνίας των Πολιτών και της δημοσιογραφικής κοινότητας, διεκδικώντας την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του δικαιώματος, την υπογραφή της διεθνούς Συνθήκης του Tromsø, και μια ουσιαστική αναμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου στη χώρα μας. Το παρόν έγγραφο πολιτικής περιλαμβάνει αναλυτικά τις συστάσεις μας για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου και τίθεται υπ'όψιν της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας ως μια επιστημονική και ακτιβιστική βάση για την ενδυνάμωση της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου στην Ελλάδα.

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA) ή του Ιδρύματος Μποδοσάκη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος BUILD, με φορέα υλοποίησης το Vouliwatch. Το πρόγραμμα «Building a robust and democratic civic space» (BUILD) έχει ως στόχο την προστασία, την προώθηση και την ευρεία αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών της Ε.Ε., μέσω της στήριξης οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΟΙΠ) στην Ελλάδα και την Κύπρο και της ενίσχυσης των ικανοτήτων και της βιωσιμότητάς τους. Το BUILD συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του προγράμματος Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), το Ίδρυμα.

1

ΠΕΡΙΛΗΨΗ - ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Παρά τη κομβική θέση που έχει το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία στο πλαίσιο μιας σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας που διέπεται από τις αρχές του κράτους δικαίου, πρόκειται, δυστυχώς, για ένα δικαίωμα παραμελημένο και παρεξηγημένο στη χώρα μας. Τόσο ο τρόπος με τον οποίο προβλέπεται νομοθετικά η άσκηση του δικαιώματος όσο και η πρακτική εφαρμογή του εν λόγω πλαισίου δημιουργεί έντονες αμφιβολίες σχετικά με το αν πρόκειται για ένα δικαίωμα που ασκείται αποτελεσματικά ή έστω για ένα δικαίωμα που να μπορεί να ασκηθεί αποτελεσματικά στην υπάρχουσα ελληνική πραγματικότητα.

Προκειμένου να καταστεί εφικτή αλλά και αποτελεσματική η άσκηση (και αντίστοιχα η προστασία) του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία, θεωρούμε απαραίτητο και επιτακτικό το να λάβουν χώρα οι εξής αλλαγές, αρχικά σε επίπεδο νομοθετικού πλαισίου:

- 1.1 Όλες οι πτυχές του δικαιώματος πρόσβασης στην πληροφορία θα πρέπει να ρυθμίζονται από ένα και μόνο νομοθετικό κείμενο.**
- 1.1.1 Συγκέντρωση σε ένα ενιαίο πλαίσιο όλων των διατάξεων που ρυθμίζουν ζητήματα που άπτονται κάποιας εκ των πτυχών του δικαιώματος (δημοσίευση εγγράφων και πληροφοριών με πρωτοβουλία του κράτους, χορήγηση εγγράφων και πληροφοριών κατόπιν αίτησης, περαιτέρω χρήση).
  - 1.1.2 Ο νόμος αυτός θα περιέχει ρυθμίσεις για όλα τα είδη των εγγράφων και των πληροφοριών που έχουν στην κατοχή τους όλοι οι δημόσιοι φορείς.
  - 1.1.3 Ειδική μνεία στα έγγραφα και τις πληροφορίες της νομοθετικής και της δικαστικής εξουσίας. Διαφοροποίηση του τρόπου πρόσβασης ανάλογα με το αν τα ζητούμενα έγγραφα σχετίζονται με την άσκηση δικαιοδοτικού ή νομοθετικού έργου ή αν σχετίζονται με τη λειτουργία τους ως δημόσιες αρχές.
  - 1.1.4 Όχι μόνο διοικητική κωδικοποίηση αλλά και αλλαγές στο ουσιαστικό περιεχόμενο ορισμένων διατάξεων.
- 1.2 Όλες οι έννοιες που αναφέρονται στο νόμο θα πρέπει να ορίζονται ρητά και σαφώς στο ίδιο το σώμα του νόμου.**
- 1.2.1 Ευρύς ορισμός εγγράφου.
  - 1.2.2 Ρητή αναφορά όχι μόνο σε έγγραφα αλλά και σε πληροφορίες.
  - 1.2.3 Άξονας του δικαιώματος η πληροφορία που περιέχεται στο έγγραφο.
  - 1.2.4 Συγκεκριμένος και στενός ορισμός των τιθέμενων στο δικαίωμα περιορισμών .
- 1.3 Όλα τα έγγραφα και οι πληροφορίες των δημοσίων αρχών θα πρέπει να είναι κατά κανόνα δημόσιες και ηλεκτρονικά προσβάσιμες.**
- 1.3.1 Κανόνας η γενική και άνευ όρων πρόσβαση στα έγγραφα και τις πληροφορίες των δημοσίων αρχών.
  - 1.3.2 Κατάργηση της προϋπόθεσης του «ευλόγου ενδιαφέροντος» για πρόσβαση στα έγγραφα κατόπιν αιτήματος.
  - 1.3.3 Μη ανάγκη επίκλησης κάποιου δικαιολογητικού λόγου εκ μέρους του/της αιτούντος/-ούσας για την άσκηση του δικαιώματος.
  - 1.3.4 Πρόβλεψη δυνατότητας «ανώνυμης» αίτησης, η οποία θα περιέχει μόνο τα απολύτως απαραίτητα στοιχεία για να μπορεί να επικοινωνήσει η αρχή με τον/την αιτούντα/-ούσα (π.χ. μία διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου).
  - 1.3.5 Ρητή αναφορά στις περιπτώσεις που -κατ'εξαίρεση- απαιτείται η επίκληση ευλόγου ενδιαφέροντος ή εννόμου συμφέροντος (π.χ. στις περιπτώσεις εξαιρέσεων).
- 1.4 Ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει ρητά ότι στις περιπτώσεις που είναι πιθανή η ύπαρξη κάποιου περιορισμού ή κάποιας εξαίρεσης θα λαμβάνει χώρα στάθμιση των αντιτιθέμενων εννόμων συμφερόντων πριν τη λήψη απόφασης περί χορήγησης ή μη των εγγράφων ή των πληροφοριών.**
- 1.4.1 «Σχετικοποίηση» των προβλεπόμενων στο ισχύον πλαίσιο «απόλυτων» περιορισμών.
  - 1.4.2 Εφαρμογή σε κάθε περίπτωση περιορισμού των προβλεπόμενων στη Σύμβαση του Tromsø δοκιμασιών (harm test και public interest test).
  - 1.4.3 Εν γένει, τυχόν περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης θα πρέπει να

λαμβάνει χώρα μόνο όταν ο περιορισμός αυτός προβλέπεται ειδικά από το νόμο, είναι αναγκαίος σε μία δημοκρατική κοινωνία και είναι ανάλογος με το σκοπό της προστασίας του νόμιμου σκοπού. Η άρνηση πρόσβασης βάσει ενός περιορισμού θα πρέπει να μπορεί να ανατραπεί όταν το δημόσιο συμφέρον από τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών υπερέρχει του προστατευόμενου δικαιώματος.

1.5 Θα πρέπει να προβλέπεται ρητά η δυνατότητα μερικής πρόσβασης σε τμήματα εγγράφων (αρχή της μερικής πρόσβασης).

- 1.5.1 Στην περίπτωση που κάποια σημεία του εγγράφου καλύπτονται από κάποια εξαίρεση ή κάποιο απόρρητο, ο/η αιτών/-ούσα θα πρέπει να έχει πρόσβαση στα λοιπά τμήματα του εγγράφου.
- 1.5.2 Τα σημεία του εγγράφου που έχουν διαγραφεί θα πρέπει να υποδεικνύονται εμφανώς.
- 1.5.3 Η δημόσια αρχή υποχρεούται να πληροφορεί τον/την αιτούντα/-ούσα αναφορικά με το λόγο για τον οποίο σβήστηκαν τμήματα του εγγράφου.

1.6 Ο/Η αιτών/-ούσα δικαιούται να επιλέξει τόσο τον τρόπο με τον οποίο θα λάβει χώρα η πρόσβαση στα έγγραφα όσο και την επιθυμητή μορφή του εγγράφου.

- 1.6.1 Δικαίωμα του/της αιτούντος/-ούσας να επιλέξει τον τρόπο με τον οποίο θα του/της χορηγηθούν τα ζητούμενα έγγραφα (επιτόπια μελέτη ή χορήγηση αντιγράφου) καθώς και της μορφής που θα έχει το εν λόγω έγγραφο.
- 1.6.2 Υποχρέωση των δημόσιων αρχών να σεβαστούν την συγκεκριμένη προτίμηση, στο μέτρο του ευλόγως εφικτού, και να

αιτιολογούν ειδικά τυχόν απόκλιση από τις επιλογές του/της αιτούντος/-ούσας.

1.7 Κανόνες η δωρεάν άσκηση του δικαιώματος.

- 1.7.1 Ο νόμος θα πρέπει να αναφέρει ρητά τις (κατ' εξαίρεση) περιπτώσεις κατά τις οποίες ο πολίτης επιβαρύνεται με κάποιο κόστος για την άσκηση του δικαιώματος.
- 1.7.2 Η υποβολή αίτησης, η άσκηση διοικητικής προσφυγής, η χορήγηση ηλεκτρονικών εγγράφων και η αναζήτηση εγγράφων στο διαδίκτυο δεν θα πρέπει να επιβαρύνονται με έξοδα.
- 1.7.3 Τυχόν προβλεπόμενα κόστη, όπως π.χ. για τη φωτοτύπηση των ζητούμενων εγγράφων, θα πρέπει να κινούνται σε εύλογα επίπεδα.

1.8 Σύσταση Κεντρικής Αρχής για την εποπτεία και τον έλεγχο.

- 1.8.1 Δημιουργία Ανεξάρτητης Αρχής (ή ανάθεση αρμοδιοτήτων σε ήδη υπάρχουσα Ανεξάρτητη Αρχή, π.χ. την Αρχή Προστασίας Δεδομένων) αρμόδιας για:
- την προστασία όλων των πτυχών και σταδίων του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία,
  - τον έλεγχο και την εποπτεία της εφαρμογής του νόμου καθώς και
  - την ευαισθητοποίηση του κοινού και των δημοσίων υπαλλήλων σχετικά με το δικαίωμα.

Μεταξύ άλλων, η εν λόγω αρχή θα είναι αρμόδια να εξετάζει και να αποφασίζει επί των ενδικοφανών προσφυγών που θα ασκούνται κατά των αποφάσεων των αρχών επί των αιτημάτων πρόσβασης στα έγγραφα και στις πληροφορίες (για όλες τις πτυχές του δικαιώματος και όχι μόνο για την περαιτέρω

χρήση), να λαμβάνει και να εξετάζει καταγγελίες και να διενεργεί ελέγχους για ζητήματα που άπτονται της άσκησης του δικαιώματος πρόσβασης, να μπορεί να χαρακτηρίσει (ή να αποχαρακτηρίσει) ένα έγγραφο (π.χ. ως απόρρητο ή εμπιστευτικό), να υποβάλλει προτάσεις, γνωμοδοτήσεις, συστάσεις κοκ για ζητήματα που άπτονται της κατοχύρωσης και της εφαρμογής του δικαιώματος πρόσβασης και να επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις μη εφαρμογής του νόμου.

1.9 Καθορισμός συγκεκριμένων υπαλλήλων αρμόδιων για ζητήματα σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες.

1.9.1 Κάθε δημόσιος φορέας θα πρέπει να ορίσει κάποιους/-ες συγκεκριμένους/-ες υπαλλήλους ή κάποιο τμήμα ως αρμόδιους/-ες για ζητήματα σχετικά με την πρόσβαση στα έγγραφα και τις πληροφορίες (λήψη και απάντηση αιτημάτων, ανάρτηση ανοικτών δεδομένων, παροχή βοήθειας στους/στις αιτούντες/-ούσες, τήρηση στοιχείων και στατιστικών κοκ).

1.9.2 Σκοπός: α) η εξοικείωση των συγκεκριμένων υπαλλήλων με τα σχετικά ζητήματα (και άρα η ταχύτερη και αποτελεσματικότερη δράση) και β) η γνώση των πολιτών σχετικά με το που θα πρέπει να απευθυνθούν προκειμένου να ικανοποιηθεί το αίτημά τους.

1.9.3 Τα στοιχεία επικοινωνίας των εν λόγω υπαλλήλων / τμημάτων (email και τηλέφωνο) θα πρέπει να είναι ανηρτημένα στην ιστοσελίδα έκαστου φορέα.

1.10 Καθήκον παροχής βοήθειας και υποστήριξης προς τους/τις αιτούντες/-ούσες.

1.10.1 Οι δημόσιες αρχές οφείλουν να παρέχουν

πληροφορίες και διευκρινίσεις σχετικά με τις απαιτούμενες ενέργειες και τις διαδικασίες στις οποίες πρέπει να προβεί ο/η ενδιαφερόμενος/-η για ζητήματα που σχετίζονται με την ικανοποίηση του δικαιώματος του/της.

1.10.2 Ειδικότερη μνεία στο νόμο περί παροχής βοήθειας και υποστήριξης για την ανεύρεση/ συγκεκριμενοποίηση των επιθυμητών εγγράφων και πληροφοριών καθώς και υποχρέωση επικοινωνίας των αρχών με τους/τις αιτούντες/-ούσες στην περίπτωση που απαιτούνται περαιτέρω στοιχεία για την επεξεργασία και διεκπεραίωση του αιτήματος.

1.11 Πρόβλεψη ειδικής χρηματικής ικανοποίησης και κυρώσεων.

1.11.1 Σε περίπτωση μη τήρησης των προϋποθέσεων του νόμου (π.χ. μη εμπρόθεσμη απάντηση, μη αιτιολογημένη απόρριψη κοκ) ο νόμος θα προβλέπει:

- Την καταβολή ειδικής χρηματικής ικανοποίησης στον/την αιτούντα/-ούσα, σύμφωνα και με τις επιταγές της παρ. 3 του άρθρου 10 του Συντάγματος.
- Τη γέννηση πειθαρχικών και εν γένει διοικητικών ευθυνών κατά των αρμοδίων υπαλλήλων και υπηρεσιών.

1.12 Τήρηση και δημοσίευση στοιχείων και στατιστικών για ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής του νόμου.

1.12.1 Κάθε δημόσιος φορέας υποχρεούται να τηρεί και να επικαιροποιεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα:

- α) Λίστα με όλα τα έγγραφα και τις πληροφορίες που δημοσιεύει με δική του πρωτοβουλία στην ιστοσελίδα του.

- β) Λίστα με τα έγγραφα και τις πληροφορίες που έχει στην κατοχή του, συμπεριλαμβανομένων και των βάσεων δεδομένων που διαχειρίζεται.
- γ) Λίστα με όλα τα αιτήματα παροχής πληροφοριών και χορήγησης εγγράφων που υποβάλλονται ενώπιόν του.
- δ) Λίστα με τους/τις υπαλλήλους που διαχειρίζονται τα ζητήματα που άπτονται του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία καθώς και τα στοιχεία επικοινωνίας αυτών (τηλέφωνο και email).

- 1.12.2 Τον Ιανουάριο και τον Ιούνιο κάθε έτους όλοι οι δημόσιοι φορείς αποστέλλουν τις ως άνω λίστες προς την Κεντρική Αρχή.
- 1.12.3 Τον Φεβρουάριο κάθε έτους αναρτώνται στην ιστοσελίδα του κάθε φορέα και στην ιστοσελίδα της Κεντρικής Αρχής οι ως άνω υπό στοιχεία α', β' και δ' λίστες.
- 1.12.4 Τον Μάρτιο κάθε έτους αναρτώνται στην ιστοσελίδα κάθε φορέα και στην ιστοσελίδα της Κεντρικής Αρχής τα στατιστικά στοιχεία που προκύπτουν από τις λίστες υπό στοιχείο γ' και αφορούν όλες τις κατηγορίες των διατηρούμενων στοιχείων.

1.13 Κύρωση της Σύμβασης του Tromsø (Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόσβαση σε Δημόσια Έγγραφα).

- 1.13.1 Η κύρωση της σύμβασης του Τρόμσο θα συμβάλλει στη προώθηση και ενίσχυση λογοδοσίας, διαφάνειας, ανοικτής διακυβέρνησης, συμμετοχής και εμπιστοσύνης των πολιτών στον τρόπο άσκησης της κρατικής εξουσίας και τη δράση των κρατικών αρχών.

2

**ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑ**

A

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΚΑΙ ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A1.

Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία κατοχυρώνεται, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση του 2001, στα άρθρα 10 παρ. 3 (υποχρέωση δημοσίων αρχών να απαντούν στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων) και 5^A (δικαίωμα στην πληροφόρηση) του Συντάγματος. Πρόκειται για ένα δικαίωμα που συνδέεται άμεσα με θεμελιώδεις πολιτειακές αρχές, όπως αυτές της λαϊκής κυριαρχίας, του κράτους δικαίου, της χρηστής διοίκησης, της διαφάνειας και της φανεράς δράσης της διοίκησης καθώς και με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα όπως αυτά της ελευθερίας της έκφρασης, της ελευθερίας του τύπου και της δικαστικής προστασίας. Ακόμη, πρόκειται για ένα δικαίωμα ατομικό και ταυτόχρονα πολιτικό, μέσα από την άσκηση του οποίου διασφαλίζεται όχι μόνο η πρόσβαση του ατόμου στα στοιχεία που τον αφορούν προσωπικά αλλά και η συμμετοχή του στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, καθώς μέσω της πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία προσδίδεται διαφάνεια στον τρόπο άσκησης της κρατικής εξουσίας και με αυτόν τον τρόπο καθίσταται δυνατή η άσκηση ελέγχου και κριτικής.

Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία περιλαμβάνει αφενός την κατόπιν αίτησης πληροφόρηση του πολίτη από τις δημόσιες αρχές, ιδίως μέσω της χορήγησης εγγράφων, και αφετέρου την υποχρέωση των δημοσίων φορέων να δημοσιεύουν, συστηματικά και με δική τους πρωτοβουλία, πληροφορίες και έγγραφα. Ειδικότερη πτυχή του δικαιώματος πρόσβασης αποτελεί, τέλος, η περαιτέρω χρήση των πληροφοριών του δημοσίου.

Φορέας του δικαιώματος είναι, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, χωρίς το Σύνταγμα να προβαίνει σε κάποια περαιτέρω διάκριση.

A2.

Οι διάφορες πτυχές του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία κατοχυρώνονται και εξειδικεύονται νομοθετικά σε μία σειρά από νόμους και διατάξεις, όπως μεταξύ άλλων:

- τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και κυρίως το άρθρο 5 αυτού. Το εν λόγω άρθρο αποτελεί την κύρια εφαρμοστική διάταξη του άρθρου 10 παρ. 3 του Συντάγματος και ρυθμίζει το ζήτημα της πρόσβασης κάθε ενδιαφερόμενου στα (διοικητικά και ιδιωτικά) έγγραφα των δημοσίων αρχών.
- Το Π.Δ. 28/2015 (Κωδικοποίηση διατάξεων για την πρόσβαση σε δημόσια έγγραφα και στοιχεία), το οποίο εκδόθηκε με βάση την εξουσιοδότηση του άρθρου 14 του ν. 3448/2006 και με το οποίο συγκεντρώνονται σε ένα ενιαίο κείμενο οι ισχύουσες κατά τον χρόνο εκείνο «διατάξεις που αφορούν το δικαίωμα, τους όρους και τη διαδικασία πρόσβασης στα δημόσια έγγραφα, οι διατάξεις για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα και κάθε άλλη συναφής διάταξη, η οποία εμμέσως τροποποιεί ή συμπληρώνει τις ανωτέρω διατάξεις».
- Τα Κεφάλαια Ι (Ανοικτά δεδομένα και περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημοσίου τομέα) και ΙΑ (Ψηφιακή Διαφάνεια- Πρόγραμμα Διαύγεια) του ν. 4727/2020. Όπως αναφέρει η αιτιολογική έκθεση του υπό κρίση νόμου, με τις διατάξεις αυτού εκπληρώνονται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συνταγματική επιταγή του άρθρου 5Α του Συντάγματος, το οποίο όχι μόνο κατοχυρώνει το δικαίωμα της πληροφόρησης αλλά και την υποχρέωση του κράτους να διευκολύνει την πρόσβαση στις πληροφορίες που διακινούνται ηλεκτρονικά, καθώς και την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοσή τους.

- Τα άρθρα 77-81 του ν. 4622/2019 (Πρόσβαση στα αρχεία του Πρωθυπουργού, Υπουργών και Υφυπουργών).
- Το άρθρο 215 του ν. 3463/2006 (Αναφορές και προτάσεις - Πληροφόρηση δημοτών και κατοίκων).
- Τα άρθρα 26 παρ. 2 (δικαίωμα γνώσης και λήψης αντιγράφων ή αποσπασμάτων) και 29 παρ. 4 περ. β (εισαγγελική παραγγελία για παράδοση εγγράφων και χορήγηση αντιγράφων) του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων (ν. 4938/2022).
- Το άρθρο 164ΣΤ του Κανονισμού της Βουλής (Μέρος Β).
- Το άρθρο 32 (δημοσιοποίηση Δ.Π.Κ) του ν. 5026/2023 και το άρθρο 19 παρ. 2 (αρμοδιότητες Επιτροπής Ελέγχου) του π.δ. 15/2022 καθώς και τα άρθρα 5 παρ. 9, 6 παρ. 3 και 7 της υπ' αριθμ. 4737/3427/11-4-2023 απόφασης της Ολομέλειας της Βουλής (ΦΕΚ Α' 89/12-4-2023).

B

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Στο πλαίσιο του προγράμματος BUILD, το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του προγράμματος Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το Κέντρο Στήριξης ΜΚΟ Κύπρου, το Vouliwatch πραγματοποίησε έρευνα τόσο στο νομικό πλαίσιο που διέπει το δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφορία όσο και στο πως αυτό εφαρμόζεται στην πράξη. Από την επισκόπηση του νομικού πλαισίου και από τα (λιγοστά και ως επί το πλείστον εμπειρικά) στοιχεία που υπάρχουν διαθέσιμα για την πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος, προκύπτει, δυστυχώς, ότι τα προβλήματα που υπάρχουν είναι πολλαπλά, με αποτέλεσμα το υπό κρίση δικαίωμα να μην μπορεί να ασκηθεί αποτελεσματικά στη χώρα μας.

Σε ένα πρώτο επίπεδο η κατακερματισμένη και άκρως δαιδαλώδης και περίπλοκη νομοθεσία, φαίνεται να λειτουργεί ως ανάχωμα στην άσκηση του δικαιώματος. Το φαινόμενο αυτό της πολυνομίας και της κακονομίας (αν κα σύνηθες στη χώρα μας) θέτει πλείστους προβληματισμούς ιδίως σε επίπεδο ασφάλειας δικαίου. Αξίζει να αναφερθεί μεταξύ άλλων ότι:

- Η διάταξη του άρθρου 5 του ΚΔΔ, που αποτελεί και την κύρια/γενική βάση για την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα, είναι αρκετά λακωνική ενώ ταυτόχρονα αρκετά σημεία του επιδέχονται πολλαπλών ερμηνειών. Ταυτόχρονα, οι περιορισμοί του δικαιώματος πρόσβασης δεν φαίνεται να είναι επαρκώς ορισμένοι και σαφείς στο πλαίσιο του νόμου (τόσο στο πλαίσιο π.χ. του ΚΔΔ όσο και στο πλαίσιο του ν. 4727/2020). Οι ως άνω ασάφειες και αοριστίες δύνανται δε να αποτελέσουν εύφορο έδαφος για αυθαίρετες (ή/και καταχρηστικές) αποφάσεις εκ μέρους της Διοίκησης αλλά και αδικαιολόγητων περιορισμών των δικαιωμάτων των πολιτών.

- Η οριοθέτηση μεταξύ του δικαιώματος πρόσβασης και του δικαιώματος για περαιτέρω χρήση, ειδικά όταν δεν τίθεται ζήτημα εμπορικής εκμετάλλευσης, δεν είναι πάντοτε ευκρινής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ο ν. 4727/2020 να λαμβάνει ουσιαστικά τη μορφή ενός "παράλληλου πλαισίου" πρόσβασης, το οποίο αν και ειδικότερο διασταυρώνεται σε αρκετά σημεία με το γενικό πλαίσιο πρόσβασης του άρθρου 5 του ΚΔΔ, με αποτέλεσμα να μην είναι πάντοτε σαφές το ποιος νόμος θα πρέπει να εφαρμοστεί. Το πρόβλημα καθίσταται εντονότερο αν αναλογιστεί κανείς την άκρως διαφορετική αντιμετώπιση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων που θέτουν τα δύο αυτά πλαίσια.
- Παρά το γεγονός ότι το άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος αναφέρεται ρητά στην υποχρέωση της αρμόδιας υπηρεσίας ή αρχής "να απαντά στα αιτήματα για παροχή πληροφοριών και χορήγηση εγγράφων", η υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν φαίνεται να κατοχυρώνεται κατά τρόπο ρητό και επαρκή στο νόμο, με αποτέλεσμα η έκταση του δικαιώματος να είναι άκρως ασαφής.

Προβληματισμούς δημιουργεί αντίστοιχα και η πρακτική εφαρμογή των νόμων που σχετίζονται με το δικαίωμα. Αξίζει να αναφερθεί σε αυτό το σημείο ότι σύμφωνα με την εμπειρία μας δεν αποτελεί εξαίρεση: α) το να μην δημοσιεύονται στην πράξη τα έγγραφα ή οι πληροφορίες που επιτάσσει ο νόμος ότι πρέπει να δημοσιεύουν οι δημόσιες αρχές με δική τους πρωτοβουλία ή β) το να μην απαντώνται (είτε στις προθεσμίες που τάσσει ο νόμος είτε και γενικά) τα αιτήματα παροχής εγγράφων ή πληροφοριών που υποβάλλονται ενώπιον των δημοσίων αρχών. Επίσης, το πως θα εφαρμοστεί ο νόμος φαίνεται να εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την υπηρεσία στην οποία υποβάλλεται το αίτημα και την εξοικείωση που τυχόν έχει με την άσκηση του δικαιώματος ή

από το ποιος είναι αυτός που το υποβάλλει και το τι είναι αυτό που ζητάει. Η διαφαινόμενη "τυχειότητα" στην εφαρμογή του νόμου σε συνδυασμό με την μη ύπαρξη επαρκών (ή ακόμα και ανύπαρκτων πολλές φορές) δημοσιευμένων στοιχείων σχετικά με την πρακτική εφαρμογή του νομοθετικού πλαισίου, δεν μπορεί παρά να επιδρά με αρνητικό τρόπο τόσο στην εμπιστοσύνη των πολιτών προς τις δημόσιες αρχές όσο και στην εν τοις πράγμασι εφαρμογή θεμελιωδών δημοκρατικών αρχών, όπως η διαφάνεια και η λογοδοσία.

Προκειμένου να ανατραπεί η ως άνω διαμορφωθείσα και επικρατούσα (προβληματική) κατάσταση, το Voulivatch θεωρούμε απαραίτητο το να λάβουν χώρα μείζονες αλλαγές τόσο στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία όσο και στην "κουλτούρα" των δημοσίων αρχών.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

1. ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Δημιουργία ενός ενιαίου νομοθετικού κειμένου.

Άμεση και επιτακτική ανάγκη αποτελεί το να ρυθμίζονται όλες οι πτυχές του δικαιώματος πρόσβασης στην πληροφορία από ένα και μόνο νομοθετικό κείμενο, το οποίο θα εξειδικεύει τις συνταγματικές επιταγές των άρθρων 5Α και 10 παρ. 3 του Συντάγματος και το οποίο θα περιέχει ρυθμίσεις για όλα τα είδη των εγγράφων και πληροφοριών που έχουν στην κατοχή τους όλοι οι δημόσιοι φορείς.

Ειδικότερα:

- i) ένα μέρος του νόμου θα ρυθμίζει ζητήματα που σχετίζονται με την υποχρέωση των δημοσίων αρχών να αναρτούν με δική τους πρωτοβουλία συγκεκριμένες πράξεις/έγγραφα/πληροφορίες στο Διαδίκτυο καθώς και τα ανοικτά δεδομένα. Στο πλαίσιο αυτό θα υπάρχουν ρητές προβλέψεις ως προς το: i) ποια έγγραφα/πράξεις/πληροφορίες θα πρέπει οι δημόσιοι φορείς να αναρτούν στο Διαδίκτυο και ii) σε ποια ειδικότερη ιστοσελίδα θα λαμβάνει χώρα η εν λόγω ανάρτηση [στην ιστοσελίδα κάθε φορέα, στη «ΔΙΑΥΓΕΙΑ», στην Ενιαία Ψηφιακή Πύλη της Δημόσιας Διοίκησης (gov.gr) κοκ]. Προτείνεται δε, είτε σε παράρτημα του νόμου είτε στο πλαίσιο υπουργικής απόφασης να βρίσκονται συγκεντρωμένες όλες οι ιστοσελίδες στις οποίες θα αναρτώνται οι ως άνω πληροφορίες/έγγραφα.
- ii) ένα μέρος του νόμου θα προβλέπει τη διαδικασία με την οποία ο/η καθένας/καθεμία θα δύναται να έχει πρόσβαση στα

αρχεία, τα έγγραφα και τις πληροφορίες των δημοσίων αρχών κατόπιν αίτησής του/της. Η διαδικασία αυτή θα αφορά τόσο την παροχή πληροφοριών όσο και την χορήγηση εγγράφων και

- iii) ένα μέρος του νόμου θα προβλέπει τα σχετικά με την περαιτέρω χρήση των πληροφοριών του Δημοσίου.

Ο νόμος θα πρέπει να αναφέρεται ειδικά σε ζητήματα που αφορούν την πρόσβαση στα έγγραφα και τις πληροφορίες της δικαστικής και της νομοθετικής εξουσίας. Και στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να προβλέπεται: α) το ποια έγγραφα και πληροφορίες υποχρεούνται να δημοσιεύουν με δική τους πρωτοβουλία οι εν λόγω φορείς (όπως τούτα ήδη αναφέρονται π.χ. στον Κανονισμό της Βουλής, τον Κανονισμό Λειτουργίας της Επιτροπής Ελέγχου του άρθρου 25 του ν. 5026/2023, τον Κανονισμό Λειτουργίας του Συμβουλίου της Επικρατείας κοκ) και β) το ποια είναι η διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί προκειμένου ο/η αιτών/-ούσα να αποκτήσει πρόσβαση στα έγγραφα και τις πληροφορίες των εν λόγω αρχών κατόπιν αίτησης. Η εν λόγω διαδικασία θα διαφοροποιείται ανάλογα με το αν πρόκειται για έγγραφα ή πληροφορίες που: i) άπτονται της άσκησης δικαιοδοτικού ή νομοθετικού έργου ή ii) σχετίζονται με τη λειτουργία τους "ως δημόσιες αρχές" και την άσκηση "διοικητικών" εξουσιών (δηλαδή αυτών που δεν σχετίζονται άμεσα με την παραγωγή νομοθετικού ή δικαιοδοτικού έργου). Στη δεύτερη αυτή περίπτωση θα ισχύουν τα όσα προβλέπονται και για την πρόσβαση στα έγγραφα και τις πληροφορίες της εκτελεστικής εξουσίας (δηλαδή σε αυτά θα μπορεί να έχει πρόσβαση ο καθένας και η καθεμία όπως αναφέρεται

κατωτέρω) ενώ για την πρώτη περίπτωση (δηλαδή για τα έγγραφα και τις πληροφορίες που άπτονται της άσκησης δικαιοδοτικού ή νομοθετικού έργου) θα πρέπει ο/η αιτών/-ούσα να επικαλείται το λόγο για τον οποίο επιθυμεί να ασκήσει το δικαίωμά του (εύλογο ενδιαφέρον ή εύλογο συμφέρον).

Τέλος, αν και το εν λόγω ενιαίο νομοθετικό κείμενο θα έχει τη μορφή «κώδικα» (θα συγκεντρώνει δηλαδή σε ένα ενιαίο πλαίσιο όλες τις διατάξεις που ρυθμίζουν ζητήματα που άπτονται των διαφόρων πτυχών του δικαιώματος) δεν προτείνεται η (απλή) διοικητική κωδικοποίηση των υφιστάμενων (και διάσπαρτων σε διάφορους νόμους) διατάξεων. Και τούτο διότι, πέραν της συγκέντρωσης των διατάξεων αυτών, κρίνεται απαραίτητη και η αλλαγή του ουσιαστικού περιεχομένου ορισμένων διατάξεων, προκειμένου να ακολουθηθούν βέλτιστες διεθνείς πρακτικές καθώς και τα οριζόμενα σε ενωσιακούς και διεθνείς κανόνες, όπως μεταξύ άλλων τη Σύμβαση του Tromsø και τη Σύμβαση του Aarhus.

2. ΡΗΤΟΙ ΚΑΙ ΣΑΦΕΙΣ ΟΡΙΣΜΟΙ

Ρητοί και σαφείς ορισμοί των εννοιών που αναφέρονται στο νόμο.

Εξίσου επιτακτική, παρότι αυτονόητη, κρίνεται η ανάγκη για τον σαφή και ρητό ορισμό των εννοιών που περιέχονται στο νόμο, προκειμένου να σταματήσουν να υπάρχουν (ή τουλάχιστον να ανακλύπουν σε μικρότερο βαθμό) οι διχογνωμίες και οι προβληματισμοί που δημιουργούνται υπό το παρόν νομικό πλαίσιο (αναφορικά π.χ. με το τι συνιστά έγγραφο, το πότε χρειάζεται ο αιτών να επικαλείται την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος, το ποιος έχει ή δεν έχει «εύλογο ενδιαφέρον», το ποιες είναι οι υπηρεσίες που υποχρεούνται να χορηγούν τα αιτούμενα έγγραφα, το ποια είναι η έκταση των περιορισμών του δικαιώματος κκ).

Ιδιαίτερη σημασία έχουν μεταξύ άλλων τα εξής:

Θα πρέπει να υιοθετηθεί ένας ευρύς ορισμός της έννοιας του εγγράφου, ο οποίος να ανταποκρίνεται στα σύγχρονα δεδομένα. Η έννοια του εγγράφου θα πρέπει να περιλαμβάνει κάθε είδους έγγραφο ή τμήμα εγγράφου, πληροφορία ή δεδομένο που έχει εκδοθεί ή βρίσκεται στην κατοχή των δημοσίων αρχών ή λήφθηκε υπ' όψιν κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, ανεξαρτήτως του ειδικότερου μέσου αποτύπωσης (π.χ. χαρτί, ηλεκτρονική μορφή, οπτικό-ακουστική εγγραφή, δεδομένα που εξάγονται από βάση δεδομένων κκ).

Προτείνεται επίσης, να καταργηθεί η κατά το άρθρο 5 του ΚΔΔ διάκριση των εγγράφων σε "διοικητικά" και "ιδιωτικά" και αντ' αυτής να καθιερωθεί ο όρος "δημόσια έγγραφα". Ως δημόσιο έγγραφο θα λογίζεται κατ' αντιστοιχία των όσων αναφέρθηκαν ανωτέρω, η οποιαδήποτε μορφής πληροφορία/ έγγραφο που έχει συνταχθεί ή έχει ληφθεί και φυλάσσεται από δημόσια αρχή.

Σε κάθε περίπτωση, ως άξονας του δικαιώματος θα πρέπει να λογίζεται η πληροφορία που περιέχει το έγγραφο και όχι το έγγραφο αυτό καθ' εαυτό. Συνέπεια αυτού αποτελεί και το να υποχρεούνται οι αρχές να απαντούν στα αιτήματα και στα ερωτήματα που τους τίθενται ακόμα και αν χρειάζεται να "φτιάξουν" νέο (και όχι ήδη υπάρχον) έγγραφο που θα συγκεντρώνει τις αιτούμενες και απαιτούμενες πληροφορίες.

Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να προβλέπεται ρητά στο νόμο η υποχρέωση των δημοσίων αρχών να απαντούν όχι μόνο στα αιτήματα για χορήγηση εγγράφων αλλά και σε αιτήματα για παροχή πληροφοριών, όπως άλλωστε προβλέπει ήδη το άρθρο 10 παρ. 3 του Συντάγματος. Και τούτο διότι υπό το παρόν πλαίσιο ο διαχωρισμός των εννοιών της πληροφορίας και του εγγράφου δεν είναι πάντοτε σαφής ενώ ταυτόχρονα η υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν φαίνεται να κατοχυρώνεται νομοθετικά κατά ρητό, επαρκή και γενικό τρόπο, με αποτέλεσμα η έκταση του δικαιώματος να είναι άκρως ασαφής.

Τέλος, οι περιορισμοί του δικαιώματος θα πρέπει να αποτυπώνονται ρητά και με μεγάλη ακρίβεια στο νόμο ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να ερμηνεύονται στενά και αυστηρά, ούτως ώστε το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία να μπορεί να περιορίζεται μόνο κατ' εξαίρεση (δείτε περισσότερα σε συστάσεις 3 και 4).

3. ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΕΥ ΟΡΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ

Κανόνας η γενική και άνευ όρων πρόσβαση στις πληροφορίες και τα έγγραφα των δημοσίων αρχών.

Όλα τα έγγραφα και οι πληροφορίες των δημοσίων αρχών θα πρέπει να λογίζονται ως εκ της φύσης τους δημόσιες και να είναι ηλεκτρονικά προσβάσιμες από όλους και όλες. Το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία θα μπορεί να περιορίζεται, λοιπόν, μόνο κατ' εξαίρεση και αποκλειστικά και μόνο για τους λόγους που αναφέρονται ρητά και σαφώς στο νόμο.

Ιδιαίτερα κρίσιμη σε επίπεδο αιτημάτων χορήγησης εγγράφων ή παροχής πληροφοριών κρίνεται η κατάργηση της προϋπόθεσης ύπαρξης ευλόγου ενδιαφέροντος και της συνακόλουθης ανάγκης επίκλησης των λόγων για τους οποίους ζητείται η πρόσβαση στα συγκεκριμένα έγγραφα/πληροφορίες.

Ειδικότερα, το εύλογο ενδιαφέρον θα πρέπει να πάψει να αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος, καθώς αφενός θέτει έναν γενικό (και ίσως μη νόμιμο) περιορισμό στο δικαίωμα πρόσβασης και αφετέρου αποτελεί μία έννοια που διέπεται από μεγάλη ασάφεια και ως εκ τούτου αφήνει περιθώρια πολλαπλών ερμηνειών και καταστρατηγήσεων. Η υποχρέωση επίκλησης λόγων ικανών να θεμελιώσουν το εύλογο ενδιαφέρον ή το έννομο συμφέρον του αιτούντος θα υφίσταται αποκλειστικά και μόνο στις ρητά αναφερόμενες στο νόμο περιπτώσεις, όπως π.χ. στις περιπτώσεις που τυγχάνει εφαρμογής κάποια εξαίρεση ή κάποιος περιορισμός του δικαιώματος. Στις λοιπές περιπτώσεις, ο/η αιτών/-ούσα δεν θα χρειάζεται να αναφέρει/επικαλεστεί κάποιο λόγο

στην αίτησή του/της σχετικά με το γιατί θέλει να ασκήσει το δικαίωμά του/της. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει ο/η αιτών/-ούσα να έχει το δικαίωμα να καταθέσει την αίτησή του/της ανώνυμα ή να συμπεριλάβει στην αίτησή του/της μόνο τα απολύτως απαραίτητα προσωπικά στοιχεία προκειμένου να μπορεί να επικοινωνήσει η δημόσια αρχή μαζί του/της (π.χ. μία διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς απάντηση του αιτήματος).

Τέλος, ειδική μνεία θα πρέπει να υπάρχει στο ζήτημα της προσβασιμότητας των πληροφοριών και των εγγράφων: α) για άτομα με αναπηρίες (π.χ. παροχή εγγράφων σε μορφή προσβάσιμη σε άτομα με προβλήματα όρασης) καθώς και β) για μη ελληνόφωνους πολίτες.

4. ΣΤΑΘΜΙΣΗ ΑΝΤΙΤΙΘΕΜΕΝΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ

Εξαιρέσεις: Υποχρέωση στάθμισης αντιτιθέμενων συμφερόντων.

Οι περιορισμοί του δικαιώματος της πρόσβασης θα πρέπει, όπως και όλοι οι περιορισμοί των δικαιωμάτων, να είναι σαφώς ορισμένοι στο νόμο, να ερμηνεύονται με αυστηρό τρόπο και κατά την εφαρμογή τους να λαμβάνεται πάντοτε υπ' όψιν η αρχή της αναλογικότητας. Παρά το γεγονός ότι τα ως άνω θα έπρεπε να θεωρούνται αυτονόητα και να εφαρμόζονται σε όλα τα δικαιώματα βάσει των προβλέψεων του άρθρου 25 του Συντάγματος, ο εξαιρετικά μακρύν, γενικός και μη επαρκώς εξειδικευμένος κατάλογος εξαιρέσεων από το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία (είτε βάσει του άρθρου 5 του ΚΔΔ είτε βάσει των διατάξεων του ν. 4727/2020) δημιουργεί έντονους προβληματισμούς τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Για το λόγο αυτό, θα πρέπει να "σχετικοποιηθούν" όλες οι προβλεπόμενες (απόλυτες) εξαιρέσεις και να προβλεφθεί ρητά πλέον στο νόμο ότι τυχόν ανακυπτόμενες συγκρούσεις μεταξύ εννόμων συμφερόντων/δικαιωμάτων

κατά την άσκηση του δικαιώματος θα επιλύονται με βάση τις αρχές της αναλογικότητας ή/και της πρακτικής αρμονίας. Κατ' αναλογία των όσων προβλέπει η Σύμβαση του Tromsø, σε κάθε περίπτωση ενδεχόμενου περιορισμού του δικαιώματος θα πρέπει να εφαρμόζονται κάποιες δοκιμασίες (harm test και public interest test) πριν από τη λήψη της σχετικής απόφασης εκ μέρους των δημοσίων αρχών περί πρόσβασης ή μη στις δημόσιες πληροφορίες. Εν γένει, τυχόν περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία θα πρέπει να λαμβάνει χώρα μόνο όταν ο περιορισμός αυτός προβλέπεται ειδικά από το νόμο, είναι αναγκαίος σε μία δημοκρατική κοινωνία και είναι ανάλογος με το σκοπό της προστασίας του νόμιμου σκοπού. Η άρνηση πρόσβασης στις πληροφορίες και στα έγγραφα βάσει ενός περιορισμού θα πρέπει δε, να μπορεί να ανατραπεί όταν το δημόσιο συμφέρον από τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών υπερέρχει του προστατευόμενου δικαιώματος.

5. ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΕΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ

Στην περίπτωση που ορισμένα μόνο τμήματα του (αιτούμενου) εγγράφου καλύπτονται από κάποια εξαίρεση/περιορισμό, ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει ότι οι αρχές υποχρεούνται να χορηγήσουν το υπόλοιπο έγγραφο στον/στην αιτούντα/-ούσα, ούτως ώστε να ικανοποιείται έστω και μερικώς το δικαίωμα του/της. Τα σημεία του εγγράφου που έχουν σβηστεί θα πρέπει να είναι υποδεικνύονται εμφανώς και οι δημόσιες αρχές υποχρεούνται να ανακοινώσουν στον/στην αιτούντα/-ούσα τον λόγο για τον οποίο τα εν λόγω κομμάτια σβήστηκαν. Μεταξύ άλλων οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να πληροφορούν τον/την αιτούντα/-ούσα σχετικά με το ποια είναι η εξαίρεση που εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση, το ποιος ο λόγος για τον οποίο κατέστη επιτακτική η εν λόγω "απόκρυψη" πληροφοριών καθώς και το για ποιον λόγο θεωρήθηκε ότι αυτή ήταν η μοναδική λύση για την εκπλήρωση του αιτήματος.

6. ΕΠΙΛΟΓΗ ΜΟΡΦΗΣ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΥ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ

Δικαίωμα επιλογής τρόπου χορήγησης εγγράφου και δικαίωμα επιλογής μορφής εγγράφου.

Παρά το γεγονός ότι ο νόμος ήδη αναφέρει διαζευκτικά τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να λάβει χώρα η πρόσβαση στα έγγραφα (δηλαδή είτε με επιτόπια μελέτη είτε με χορήγηση αντιγράφου) δεν γίνεται καθολικά αποδεκτό ότι ο/η αιτών/-ούσα έχει δικαίωμα να επιλέξει τον τρόπο με τον οποίο επιθυμεί να λάβει χώρα η ικανοποίηση του δικαιώματός του/της και ότι αντίστοιχα οι δημόσιες αρχές έχουν την υποχρέωση να σεβαστούν την εν λόγω επιλογή. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να προβλεφθεί ρητά στο νόμο ότι οι αιτούντες/-ούσες έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα λάβει χώρα η πρόσβαση στα ζητούμενα έγγραφα και πληροφορίες ενώ ταυτόχρονα οι δημόσιες αρχές έχουν την υποχρέωση, στο μέτρο του ευλόγως εφικτού, να παράσχουν την κατά τον επιλεγέντα τρόπο πρόσβαση. Τυχόν απόφαση των δημοσίων αρχών περί παροχής πρόσβασης με τρόπο διαφορετικό του επιλεγέντος από τον/την αιτούντα/-ούσα θα πρέπει να αιτιολογείται ειδικά.

Τα αυτά θα πρέπει να ισχύουν αντίστοιχα και αναφορικά με την μορφή (φυσική, ηλεκτρονική, ειδικός μορφότυπος κοκ) του αιτούμενου εγγράφου, με τον/την αιτούντα/-ούσα να δικαιούται να επιλέξει την μορφή που θα ήθελε να έχει το αιτούμενο έγγραφο και τις δημόσιες αρχές να έχουν την υποχρέωση, στο μέτρο του ευλόγως εφικτού, να σεβαστούν την εν λόγω επιλογή.

7. ΔΩΡΕΑΝ ΑΣΚΗΣΗ

Ρητή αναφορά περί της τυχόν ύπαρξης εξόδων.

Η άσκηση του δικαιώματος θα πρέπει να είναι δωρεάν. Σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, επιτρέπεται η επιβολή τελών αποκλειστικά και μόνο για την

κάλυψη του πραγματικού κόστους αναπαραγωγής των εγγράφων (π.χ. για τη φωτοτύπηση). Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρχει χρέωση για το χρόνο που απαιτείται από τους δημόσιους φορείς για την επεξεργασία και την απάντηση των αιτημάτων και γενικότερα για τη διεκπεραίωση της διαδικασίας.

Εν γένει, η υποβολή της αίτησης, η υποβολή της ενδικοφανούς προσφυγής, η λήψη των εγγράφων/πληροφοριών σε ψηφιακή μορφή καθώς και η αναζήτηση των πληροφοριών στο διαδίκτυο θα πρέπει να προβλέπεται ρητά στο νόμο ότι είναι δωρεάν. Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες επιβαρύνεται ο πολίτης/αιτών με κάποιο κόστος καθώς και το ειδικότερο ύψος του κόστους αυτού, το οποίο σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι εύλογο, θα πρέπει επίσης να προβλέπονται ρητά στο νόμο.

8. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

Σύσταση Κεντρικής Αρχής για την εποπτεία και τον έλεγχο.

Η διεθνής πρακτική υποδεικνύει ότι η άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης είναι γενικά πιο αποτελεσματική όταν υπάρχουν ανεξάρτητα εποπτικά όργανα, τα οποία ελέγχουν την εφαρμογή του νόμου και προσφέρουν καθοδήγηση στις δημόσιες αρχές και τους πολίτες. Για το λόγο αυτό, προτείνεται η δημιουργία μίας Κεντρικής Αρχής, η οποία θα έχει τη μορφή Ανεξάρτητης Αρχής και θα είναι αρμόδια για την παρακολούθηση, τον έλεγχο και την προστασία όλων των πτυχών και των σταδίων του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία. Ενδεχομένως οι εν λόγω αρμοδιότητες να μπορούσαν να ανατεθούν και σε μία ήδη υπάρχουσα Ανεξάρτητη Αρχή. Ακολουθώντας π.χ. το παράδειγμα της Αγγλίας, οι εν λόγω αρμοδιότητες θα μπορούσαν να ανατεθούν στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα.

Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της εν λόγω Αρχής θα είναι:

- ο έλεγχος και η εποπτεία του τρόπου με τον οποίο εφαρμόζεται ο νόμος (για όλες τις πτυχές του δικαιώματος),
- η λήψη και η εξέταση καταγγελιών για ζητήματα που σχετίζονται με το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία,
- η λήψη, εξέταση και απόφαση επί των ενδικοφανών προσφυγών που θα ασκούνται κατά των αποφάσεων των δημοσίων αρχών επί των αιτημάτων πρόσβασης στα έγγραφα και στις πληροφορίες.
- η ευαισθητοποίηση των δημοσίων υπαλλήλων/λειτουργών αλλά και του κοινού σχετικά με το δικαίωμα καθώς και η (διαρκής) εκπαίδευση των υπαλλήλων σχετικά με την ορθή εφαρμογή του νόμου.
- η συγκέντρωση και δημοσιοποίηση στατιστικών (και όχι μόνο) στοιχείων σχετικά με την εφαρμογή του νόμου
- η επιβολή κυρώσεων (κατά των αρμοδίων υπαλλήλων και υπηρεσιών) και η χορήγηση αποζημιώσεων (στους/στις αιτούντες/-ούσες) σε περίπτωση μη εφαρμογής των διατάξεων του νόμου
- ο χαρακτηρισμός ή ο αποχαρακτηρισμός ενός εγγράφου ή μίας πληροφορίας ως απόρρητης ή εμπιστευτικής κοκ,
- η εκπόνηση και υποβολή προτάσεων, γνωμοδοτήσεων, συστάσεων, κατευθυντήριων γραμμών κοκ για ζητήματα που άπτονται της κατοχύρωσης και της εφαρμογής του δικαιώματος πρόσβασης στα έγγραφα.

Τον Μάρτιο κάθε έτους η Κεντρική Αρχή θα υποβάλλει ετήσια έκθεση στην Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας της Βουλής, στην οποία θα αναφέρονται μεταξύ άλλων οι δράσεις της Αρχής, στοιχεία σχετικά με την πρακτική εφαρμογή του νόμου (ανά δημόσιο φορέα αλλά και γενικά) καθώς και προτάσεις περί της αντιμετώπισης των προβλημάτων που εντοπίστηκαν στην πράξη. Η έκθεση αυτή θα δημοσιεύεται τον Απρίλιο κάθε έτους στην ιστοσελίδα της Αρχής.

9. ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΡΜΟΔΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Συγκεκριμένοι υπάλληλοι αρμόδιοι για ζητήματα σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες.

Η διαχείριση των ζητημάτων που άπτονται του δικαιώματος πρόσβασης θα πρέπει να ανατεθεί σε συγκεκριμένους υπαλλήλους ή τμήματα έκαστου φορέα. Ειδικότερα, κάθε δημόσιος φορέας θα πρέπει να ορίσει τουλάχιστον έναν/μία υπάλληλο (ή τμήμα στις περιπτώσεις των «μεγαλύτερων» υπηρεσιών), ο/η οποίος/-α θα είναι μεταξύ άλλων αρμόδιος/-α: α) να παραλαμβάνει τα αιτήματα πρόσβασης στα έγγραφα και τις πληροφορίες, β) να απαντά στα ως άνω αιτήματα, γ) να παρέχει βοήθεια και υποστήριξη στους πολίτες για ζητήματα που σχετίζονται με την ικανοποίηση του δικαιώματος πρόσβασης, δ) να φροντίζει για την έγκαιρη και πλήρη ανάρτηση στο διαδίκτυο των δεδομένων που πρέπει ο κάθε δημόσιος φορέας να δημοσιοποιεί με δική του πρωτοβουλία και ε) να τηρεί στοιχεία και στατιστικά σχετικά με την εφαρμογή του νόμου.

Τα στοιχεία επικοινωνίας των εν λόγω υπαλλήλων / τμημάτων (email και τηλέφωνο) θα βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα έκαστου φορέα.

Ο ορισμός συγκεκριμένων υπαλλήλων ή τμημάτων αρμόδιων για ζητήματα που άπτονται του δικαιώματος πρόσβασης (information officers or units) θα έχει ως συνέπεια όχι μόνο την εξοικείωση των υπαλλήλων με τα σχετικά ζητήματα (και άρα το να δρουν γρηγορότερα και αποτελεσματικότερα, εφαρμόζοντας με ορθότερο και συνεκτικό τρόπο το νόμο) αλλά και το να γνωρίζουν οι πολίτες εκ των προτέρων το που και σε ποιον μπορούν να απευθυνθούν προκειμένου να ασκήσουν το δικαίωμά τους.

10. ΒΟΗΘΕΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Καθήκον παροχής βοήθειας και υποστήριξης.

Οι δημόσιες αρχές θα πρέπει να παρέχουν υποστήριξη και βοήθεια στους/στις αιτούντες/-ούσες και εν γένει σε όσους/όσες έχουν ασκήσει ή θέλουν να ασκήσουν το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία. Μεταξύ άλλων ο νόμος θα πρέπει να προβλέπει την υποχρέωση παροχής πληροφοριών και διευκρινίσεων προς τους/τις ενδιαφερόμενους/-ες σχετικά με τις απαιτούμενες διαδικασίες και ενέργειες στις οποίες μπορούν να προβούν, την παροχή βοήθειας για την ανεύρεση και συγκεκριμενοποίηση των επιθυμητών εγγράφων καθώς και την υποχρέωση επικοινωνίας των αρμόδιων υπαλλήλων με τους/τις αιτούντες/-ούσες στην περίπτωση που απαιτούνται περαιτέρω στοιχεία για την διεκπεραίωση του αιτήματός τους. Με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο θα υλοποιηθούν ουσιαστικά οι επιταγές της αρχής της χρηστής διοίκησης αλλά και θα ακολουθηθούν τα όσα προβλέπονται στη Σύμβαση του Tromsø.

11. ΚΥΡΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ

Πρόβλεψη κυρώσεων και ειδικής χρηματικής ικανοποίησης.

Προκειμένου να διασφαλιστεί περαιτέρω η αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος, να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη του πολίτη προς το κράτος και να εξαλειφθούν τα υπάρχοντα φαινόμενα κακοδιοίκησης, θα πρέπει να προβλέπονται στο νόμο (αλλά και να εφαρμόζονται στην πράξη) αυστηρές διοικητικές και πειθαρχικές κυρώσεις για τις περιπτώσεις που οι δημόσιες αρχές δεν τηρούν τις προϋποθέσεις του νόμου. Στην περίπτωση που κάποια εκ των προβλεπόμενων στο νόμο προϋποθέσεων δεν τηρείται (π.χ. όταν δεν τηρείται η -αποκλειστική- προθεσμία περί απάντησης του αιτήματος, όταν κάποια αίτηση απορρίπτεται με τρόπο μη επαρκώς αιτιολογημένο, όταν δεν αναρτώνται τα στοιχεία που θα έπρεπε να αναρτηθούν ή υπάρχουν ελλείψεις

στα δημοσιευθέντα στοιχεία), οι αρμόδιοι υπάλληλοι θα πρέπει να φέρουν πειθαρχικές ευθύνες ενώ ταυτόχρονα κάποιου είδους κύρωση θα πρέπει να επιβάλλεται και στον αρμόδιο δημόσιο φορέα εν γένει (π.χ. μείωση του προϋπολογισμού του "ευθυνόμενου" φορέα για το επόμενο έτος).

Επίσης, κατ' εφαρμογή του τελευταίου εδαφίου της παρ. 3 του άρθρου 10 θα πρέπει να (επανα)προβλεφθεί η καταβολή ειδικής χρηματικής ικανοποίησης στον/στην αιτούντα/-ούσα, στις περιπτώσεις παράνομης άρνησης ή εκπρόθεσμης απάντησης των αιτημάτων πρόσβασης. Σημειώνεται σε αυτό το σημείο ότι με το άρθρο 25 του ν. 4210/2013 (και με άκρως ανεπαρκή αιτιολογία) καταργήθηκαν όλες οι αναφερόμενες στο δικαίωμα χρηματικής ικανοποίησης διατάξεις του ν. 1943/1991, χωρίς να έχουμε υπ' όψιν μας κάποια άλλη διάταξη που να καλύπτει το κενό που δημιουργήθηκε.

12. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ

Τήρηση και δημοσίευση στοιχείων και στατιστικών για ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής του νόμου.

Οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να τηρούν και να δημοσιεύουν σε τακτά χρονικά διαστήματα συγκεκριμένα και απτά δεδομένα και στατιστικά στοιχεία σχετικά με την εφαρμογή του νόμου. Με τον τρόπο αυτό όχι μόνο θα διασφαλιστεί και θα ενισχυθεί η λογοδοσία και η διαφάνεια στον τρόπο δράσης του κράτους αλλά ταυτόχρονα θα καταστεί πιο αποτελεσματική η άσκηση και η προστασία του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία. Ενδεικτικά προτείνεται κάθε υπηρεσία να τηρεί και να επικαιροποιεί ανά τακτά χρονικά διαστήματα τα κατωτέρω στοιχεία:

α) Λίστα με όλα τα έγγραφα και τις πληροφορίες που κάθε φορέας έχει δημοσιεύσει (ή/και πρόκειται να δημοσιεύει στο εγγύς μέλλον) με δική του πρωτοβουλία στην ιστοσελίδα του.

β) Λίστα με τα έγγραφα και τις πληροφορίες που έχει στην κατοχή του, συμπεριλαμβανομένων και των βάσεων δεδομένων που διαχειρίζεται

γ) Λίστα με όλα τα αιτήματα παροχής πληροφοριών και χορήγησης εγγράφων που έχουν υποβληθεί ενώπιόν τους. Στο πλαίσιο αυτό θα καταγράφονται μεταξύ άλλων το περιεχόμενο των υποβληθέντων αιτημάτων (περιληπτικά) και το είδος του ζητούμενου εγγράφου/πληροφορίας, η έκβαση των αιτημάτων (αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος από τον φορέα), το διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ της αίτησης και της απάντησης του αιτήματος, ο/η υπάλληλος που ανέλαβε την υπόθεση καθώς και η αιτιολογία με βάση την οποία απορρίφθηκαν τα κατατεθέντα αιτήματα.

δ) Λίστα με τους/τις υπαλλήλους που έχουν οριστεί ως αρμόδιοι για τη διαχείριση ζητημάτων που σχετίζονται με το δικαίωμα πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία καθώς τα στοιχεία επικοινωνίας αυτών (τηλέφωνο και email).

Τον Ιανουάριο και τον Ιούνιο κάθε έτους οι ως άνω λίστες θα αποστέλλονται προς την Κεντρική Αρχή.

Τον Φεβρουάριο κάθε έτους θα δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του κάθε φορέα οι ως άνω υπό στοιχεία α', β' και δ' λίστες. Οι εν λόγω λίστες θα αναρτώνται συγκεντρωτικά και στην ιστοσελίδα της Κεντρικής Αρχής με ταυτόχρονη παραπομπή (link) στην ιστοσελίδα του κάθε επιμέρους φορέα.

Τον Μάρτιο κάθε έτους θα δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα κάθε φορέα και της Κεντρικής Αρχής τα στατιστικά στοιχεία που θα προκύπτουν από τις λίστες υπό στοιχείο γ'. Τα εν λόγω στατιστικά θα αφορούν κατ' ελάχιστο: α) τον αριθμό των αιτημάτων παροχής πληροφοριών που κατατέθηκαν ενώπιον κάθε φορέα, β) τον αριθμό των αιτημάτων χορήγησης εγγράφων που κατατέθηκαν ενώπιον κάθε φορέα, γ) το είδος του ζητούμενου εγγράφου/πληροφορίας

(εντάσσοντάς το σε ανάλογες κατηγορίες), δ) τον αριθμό των αιτημάτων παροχής πληροφοριών και χορήγησης εγγράφων που έγιναν αποδεκτά, ε) τον αριθμό των αιτημάτων παροχής πληροφοριών και χορήγησης εγγράφων που απορρίφθηκαν, στ) την αιτιολογία με βάση την οποία απορρίφθηκαν τα αιτήματα και ζ) τον μέσο χρόνο (με αναφορά και του ανώτερου και κατώτερου χρονικού διαστήματος) που μεσολάβησε μεταξύ της κατάθεσης της αίτησης και της λήψης απόφασης εκ μέρους του φορέα, με ξεχωριστές αναφορές στο μέσο χρόνο του συνόλου των υποθέσεων, των αιτημάτων που έγιναν αποδεκτά και των αιτημάτων που απορρίφθηκαν. Περαιτέρω στοιχεία, ειδικά όσον αφορά την απόρριψη των αιτημάτων και τη σχετική αιτιολογία, δύνανται να δοθούν κατόπιν αιτήματος πολιτών είτε από την Κεντρική Αρχή είτε από τον φορέα, αφού προηγηθεί τυχόν απαραίτητη ανωνυμοποίηση.

13. ΚΥΡΩΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΡΟΜΣΟ

Κύρωση της Σύμβασης του Tromsø (Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόσβαση σε Δημόσια Έγγραφα).

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόσβαση σε Δημόσια Έγγραφα (Council of Europe Convention on Access to Official Documents), άλλως γνωστή ως Σύμβαση του Τρόμσο (Tromsø Convention), είναι το πρώτο νομικά δεσμευτικό διεθνές κείμενο που καθιερώνει το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα και τις πληροφορίες που κατέχουν οι δημόσιες αρχές. Η κύρωση της εν λόγω Σύμβασης και η εφαρμογή της από τη χώρα θεωρείται ως επιτακτικής σημασίας, καθώς με αυτόν τον τρόπο θα προωθηθεί και θα ενισχυθεί η ανοιχτή διακυβέρνηση, η διαφάνεια, η λογοδοσία, η συμμετοχή των πολιτών στον τρόπο άσκησης της δημόσιας εξουσίας και η εμπιστοσύνη τους στους κρατικούς θεσμούς.

3

ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Μέσω της υιοθέτησης των ως άνω αναφερόμενων γενικών μέτρων θεωρούμε ότι θα γίνει το πρώτο βήμα για την (επιτακτικής ανάγκης) αλλαγή παραδείγματος, το οποίο θα οδηγήσει στην πληρέστερη και αποτελεσματικότερη άσκηση αλλά και προστασία του δικαιώματος πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία.

Οι εν λόγω ενέργειες και η ολική αναμόρφωση του νομικού πλαισίου είναι, άλλωστε, απαραίτητες προκειμένου να ξεκινήσει η διαδικασία συμμόρφωσης με τις συστάσεις (και δη τη σύσταση iv) που έχει απευθύνει η Greco προς τις ελληνικές αρχές στο πλαίσιο του πέμπτου κύκλου αξιολόγησης.

Αντιλαμβανόμενοι τη δυσκολία του εγχειρήματος αλλά και τα πολλαπλά επίπεδα παρέμβασης που απαιτούνται, θα θέλαμε να θέσουμε στη διάθεσή σας τόσο το χρόνο όσο και την πολύχρονη εμπειρία μας, δηλώνοντάς σας την πρόθεσή μας να συμμετάσχουμε στα σχετικά εγχειρήματά καθώς και στη σύνταξη του οικείου σχεδίου νόμου, με ακόμα πιο λεπτομερείς και σαφείς προτάσεις, τις οποίες έχουμε ήδη διαμορφώσει με βάση τις βέλτιστες πρακτικές άλλων χωρών αλλά και τα όσα ορίζονται σε σχετικούς διεθνείς και ενωσιακούς κανόνες.

ΔΙΚΣΟΜΑ ΠΡΟΣΒ45ΗΣ ΣΤ1 ΔΗΜΟ51Α ΠΛ1ΡΟΦΟΡ14

ΕΓΓΡΑΦΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΓΙΑ ΚΥΡΩΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΤROMSØ

Φορέας Υλοποίησης:

Με τη συγχρηματοδότηση:

Η πρόσβαση στα δημόσια έγγραφα και τις πληροφορίες αποτελεί ένα θεμελιώδες δικαίωμα, κομβικής σημασίας τόσο για την εξασφάλιση της χρηστής διακυβέρνησης (good governance), της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της συμμετοχής των πολιτών στον τρόπο άσκησης της δημόσιας εξουσίας όσο και για την ανάπτυξη του ατόμου και την άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του.

Η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόσβαση σε Δημόσια Έγγραφα (Council of Europe Convention on Access to Official Documents), άλλως γνωστή ως **Σύμβαση του Tromsø** (Tromsø Convention), είναι **το πρώτο διεθνές νομικά δεσμευτικό κείμενο** που αναγνωρίζει ένα γενικό δικαίωμα πρόσβασης στα επίσημα έγγραφα που κατέχουν οι δημόσιες αρχές. **Υιοθετήθηκε στις 18 Ιουνίου 2009**, τέθηκε σε ισχύ την **1η Δεκεμβρίου 2020** και έχει κυρωθεί μέχρι στιγμής από **15 κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης**.

Η εν λόγω σύμβαση θέτει τα **ελάχιστα πρότυπα** που πρέπει να ακολουθηθούν από τα κράτη για την **άσκηση και προστασία του δικαιώματος** πρόσβασης στη δημόσια πληροφορία και ορίζει μεταξύ άλλων ότι:

- A) **Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο έχει το δικαίωμα** να ζητά και να λαμβάνει έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή **δημοσίων αρχών**, χωρίς διακρίσεις και ανεξάρτητα από την ιδιότητα ή τα κίνητρό του.
- B) **Όλα τα έγγραφα** που έχουν εκδοθεί ή βρίσκονται στην κατοχή δημοσίων αρχών είναι **κατ' αρχήν δημόσια** και η πρόσβαση σε αυτά μπορεί **να περιοριστεί μόνο** προκειμένου να προστατευθούν άλλα δικαιώματα και έννομα αγαθά,

τα οποία απαριθμούνται ειδικά στη Σύμβαση, πάντοτε όμως με την επιφύλαξη της ύπαρξης υπέρτερου **δημοσίου συμφέροντος** που εξυπηρετείται μέσω της δημοσίευσης των δεδομένων.

Η κύρωση και η εφαρμογή της Σύμβασης του Tromsø αποτελεί ένα σημαντικό βήμα προς την ενίσχυση της δημοκρατίας και των αρχών του κράτους δικαίου. Και τούτο διότι μέσω της κύρωσης και εφαρμογής της Σύμβασης η ελληνική έννομη τάξη θα **ευθυγραμμιστεί με τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές** και πρότυπα. Ταυτόχρονα μέσα από τη **θέσπιση σαφών και ρητών κανόνων** για την πρόσβαση των πολιτών σε δημόσια έγγραφα και πληροφορίες και κάνοντας τις δημόσιες αρχές πιο διαφανείς και υπεύθυνες, θα **αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών** στους θεσμούς και θα προαχθεί η **ενεργός συμμετοχή** τους στις δημόσιες υποθέσεις. Πλέον της **προάσπισης και της ενδυνάμωσης των δικαιωμάτων των πολιτών**, η ενσωμάτωση της σύμβασης στην εσωτερική έννομη τάξη θα υποβοηθήσει το έργο των δημοσιογράφων και των φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, γεγονός που με τη σειρά του θα οδηγήσει στην ενίσχυση της **ελευθερίας του Τύπου** και της **έγκυρης, αξιόπιστης και σωστής ενημέρωσης των πολιτών**. Σε κάθε δε, περίπτωση μέσω της κύρωσης της Σύμβασης η Ελλάδα **θα επιβεβαιώσει τη δέσμευσή της στις θεμελιώδεις αξίες της ανοικτής διακυβέρνησης και της λογοδοσίας**, συμβάλλοντας στην οικοδόμηση ενός πιο δίκαιου και διαφανούς κράτους, ενώ θα γίνει και ένα πρώτο βήμα για τη **συμμόρφωση της χώρας με τις συστάσεις** (και δη τη σύσταση iv) που έχει απευθύνει η **Greco** προς τις ελληνικές αρχές στο πλαίσιο του πέμπτου κύκλου αξιολόγησης.

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA) ή του Ιδρύματος Μποδοσάκη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος BUILD, με φορέα υλοποίησης το Vouliwatch. Το πρόγραμμα «Building a robust and democratic civic space» (BUILD) έχει ως στόχο την προστασία, την προώθηση και την ευρεία αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και αξιών της Ε.Ε., μέσω της στήριξης οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚοιΠ) στην Ελλάδα και την Κύπρο και της ενίσχυσης των ικανοτήτων και της βιωσιμότητάς τους. Το BUILD συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, μέσω του προγράμματος Citizens, Equality, Rights and Values (CERV), το Ίδρυμα.